

Furs de 1389

VERSIÓ DE TREBALL a dia 26-6-2016
i per tant **susceptible de modificacions**, de la transcripció
dels Furs promulgats a les Corts de dit any

Aquest document forma part del projecte general:

FURS DE VALÈNCIA (1238-1645)
Transcripció, traducció i estudi de tots els furs promulgats
per les Corts Valencianes al llarg de l'època foral

GENERALITAT VALENCIANA
CONSELLERIA DE TRANSPARÈNCIA, RESPONSABILITAT SOCIAL,
PARTICIPACIÓ I COOPERACIÓ
(Direcció General de Responsabilitat Social i Foment de l'Autogovern)

UNIVERSITAT JAUME I
FACULTAT DE CIÈNCIES JURÍDIQUES I ECONÒMIQUES
(Àrea d'Història del Dret)

VALÈNCIA - CASTELLÓ

2016

FURS DE 1389

Que·l senyor Rey torn dins cert temps a la cort

[2028]

[1] Primerament, si és cas que a vós, senyor, plàcia prorogar a temps la present cort general, e partir-vos de aquella vila, o que la dita cort no volria, ans si vostra mercè ara li plauria més vostra atturada e continuació e acabament de la dita cort general, segons que diverses vegades, de paraula e per cèdules ha supplicat e·n suplique de present; almenys sia mercè de vós, senyor, prometre, en vostra bona fe real e jurar solemnement en la plena cort, de tornar dins cert temps a aquesta vila de Monçó, e en aquella continuar e, ajudant Déu, acabar la dita cort general; e finir e provehir ab acabament per acte d'aquella, les coses per que fon appellada, e les contengudes en cèdules e capítols de la cort de Tamarit e de Fraga, tota interpretació contrària o repugnant a aquestes coses del tot foragitada.

Lo senyor rey, per la necessitat de la defensió de la cosa pública, enténa partir de present d'esta vila de Monçó; prometrà, emperò, e jurarà solemnement en plena cort que, dins dos mesos après que les companyes d'armes stranyes qui són en lo principat de Catalunya seran foragitades o exides de sos regnes e terres, tornar a la dita vila, per continuar e finir la present cort. [E.42.2]

Que·l senyor rey orden sa casa

[2029]

[2] Item, que sia mercè de vós, senyor, ans de vostra partença, ordenar e posar la casa vostra e de la senyora reyna en bon stament, purgan aquelles de les persones que bé no y stan, e ordenan-les de bons oficials e persones tements Déu e amants la honor e bé vostres e de la senyora reyna e de vostres regnes e terres, axí com se pertany, segons que moltes vegades a la vostra excel·lència per la dita cort general és stat supplicat.

Sia remès al duch. [E.42.3]

Que no sien celebrades corts particulars ne fets o trameses comissaris

[2030]

[3] Item, que durant la prorogació e continuació de la dita cort general, e aquella no finida ab acabament, e tro a les dites coses provehides inclusive, vós, senyor, per vós e per altri, no puxats celebrar o tenir alcunes corts particulars, ne parlaments, ne fer alcunes demandes en general o en particular als dits braços o a qualsevol d'aquelles, o a universitats o singulars d'aquell. E si alcunes n'i ha començades, que aquells cessen de

tot en tot per qualque necessitat o causa pròpia o privilegiada, o altra; si donchs no era per urgent necessitat de guerra del dit regne.

E que durant lo dit temps, alguns comissaris, loctinents, reformadors, coadjutadors, adjuncts, hòmens de tresoreria e rebedors de monedes o altres, per qualque nom sien o puxen ésser trameses, constituïts o posats en lo dit regne o en qualque loch o part d'aquell, per vós, senyor, o per altri, de part o en loch vostre, per propri motiu o a instància o supplicació d'altri, ab comissió o ab letra de creença o en altra manera. E si lo contrari de qualsevol de les dites coses serà fet o asajat, que no haja alcuna valor, ans ipso iure et de facto sia de si nul·le, e aytal contrari algú dels dits braços no sia tengut obeir. E no-res-menys, que cascú dels dits comissaris e altres, sien e puxen ésser prohibits e vedats per cascun ordinari ab remeys de presó, e de tota punició, a liura conexença de cascun ordinari en sa jurisdicció. E alcuna universitat o algun singular del dit regne no sien tenguts admetre los dits comissaris e altres ne obeir aquells, ans a aquells sens encorrimet de alcuna pena, puxa ésser resistit de fet per los dits ordinaris, e per qualsevol persona privada. E durant encara lo dit temps, cascuna universitat e singular del dit regne, haja e sia tenguda e tengut respondre e fer dret denant son ordinari, per auctoritat ordinària, e no delegada ne prorogada, axí com per furs e privilegis del dit regne en general o en singular hi sien tenguts.

Plau al senyor rey, que entrò el sia tornat en aquesta vila de Monçó, per continuar e finir la dita cort, e per VIII mesos après la dita tornada següents, ell no puixa convocar corts particulars en lo dit regne. E si lo contrari era fet, que·ls del dit regne de València no sien tenguts venir a les dites corts particulars, e ço que en aquelles se farà no hagués efficàcia ni valor. Si donchs la dita convocació no·s fahia per rahó de defensió de guerra que·s fahés al dit regne de València, o als regnes e terres del dit senyor rey deçà mar, hoc encara al regne de Mallorques, o alguna partida de aquelles, e en aquell cas a supplicació feta per part o voluntat del dit regne de València. E li plau axí mateix que ell no puxa fer les dites demandes, entrò sia tornat a la dita cort general per continuar e finir aquella en la dita vila de Monçó e huyt meses après que y serà tornat.

Atorga encara lo dit senyor rey lo fet dels comissaris, e altres dessús dits en lo dit capítol contenguts, segons és demanat entrò que tornat sia a la dita vila de Monçó per continuar e finir la dita cort general e huyt meses après que y serà tornat per la dita rahó; però que no sia entès en comissari en fets civils, fets o impetrats o qui s'impetrassen a instància de part privada, exceptada axí mateix la loctinència e reformació feta e comanada per lo dit senyor rey a mossèn Joan d'Abellera, en la ciutat de Xàtiva, per lo feyt tocant los bandos. [E.42.4]

Que letres tocants interès de part a part o del senyor Rey no sien signades sinó de canceller o vicecanceller, e que no s'entrameta de la justícia lo senyor Rey

[2031]

[4] Item, sia mercè de vós, Senyor, atorgar que alcuna carta, letra o provisió vostra de justícia o obviant a aquella tocant interès de part a part o encara de vós, Senyor, o fisch, regalies, patrimoni o altres affers vostres o de la senyora reyna o d'altri, la qual carta, letra o provisió no sia signada de mà de canceller o de vicecanceller vostre, encara que alias fos fusta o fos signada de mà vostra o d'altri, no sia spatxada ne

segellada per vostre prothonotari o altre sots pena de privació de son offici en continent de dret e de fet a per tostemp sens tota remissió e gràcia, e en cas que ho fos que no haja alcuna valor, ans ipso iure et facto sie de si nul·la.

E alcuna persona de qualque condició o stament sia no gos ne presumescha impetrar o presentar tal carta, letra o provisió, no signada per canceller o vicecanceller ne d'aquella usar de juhí o fora juhí, sots pena de perdre tot profit d'aytal carta, letra o provisió, e de perdre la terça part de sos béns, applicadora la meytat a vostre fisch, e l'altra meytat a l'accusador e alcun official o persona a qui serà endreçada, no gos ne presumescha sots pena de privació ipso iure et facto de son offici a per tostemp, sens tota gràtia e remissió, e sots pena de D morabatins d'or applicadors segons dessús, a obeit ne exeguir tal carta o provisió, encara que alias fos justa.

Sia encara mercè de vós, Senyor, no empatxar vós de la conexença o provisió d'alcun pleyt o fet tocant justícia o obviant a aquella, mas aquell pleyt o fet remetre a la justícia de vostra audiència, e aquella no embargar per alcuna via o manera directa o indirecta de paraula o fe feit; e si alcun suplicarà o assajarà que sia fet res en contrari d'açò que dit és, que encontinent ipso iure et facto caja e sia caygut d'aquell pleyt o d'aquell fet, e sia applicat segons que dessús és dit.

Plau al senyor Rey segons és demanat entro que sia tornat a la dita vila de Monçó per continuar e finir la dita cort general e VIII mesos après, emperò lo dit senyor no s'entèn a tolre que no puxa fer remissions e altres gràcies a les quals no contrasten dret furs, privilegis o costums del dit regne o singulars d'aquell, axí emperò que ls remeses no·s puxen alegrar de les remissions entro sia satisffet a l'interès de la part.

Que sien remeses totes penes ab sa excepció

[2032]

[5] Encara sia mercè de vós, Senyor, remetre e relaxar als dits braços e a cascuna universitat e a cascun singular de cascun d'aquells totes e sengles penes civils, e encara criminals, principalment pecuniàries; les quals penes e qualssevol d'aquelles sien comeses o degudes al fisch real del temps de la celebració e fi de la derrera cort general a ençà tro en lo present dia, no contrastants qualssevol assignacions o concessions per vós Senyor a qualsque officials o persones fetes de les dites penes e de qualssevol d'aquells. Ne contrastant que per aquelles penes o per alcuna o alcunes d'elles, fos e sia ja feta demanda o condempnació, o dada sentència o començada execució o fetes penyores.

Emperò en lo present capítol no sien enteses ne compreses aquelles persones les quals ab lur universitat son o sien en pleyt, qüestió, causa o contravèrsia civilment o criminal, en quant les dites penes devallen del delicte o acte de què és o sia lo pleyt o qüestió, causa o contravèrsia, o incidents o emergents d'aquell o d'aquella.

Encara exceptades totes penes comeses per raó de no servir la sentència derrerament dada entre Morella e ses aldees, e per acte de cort confirmada axí que tals persones no·s puxen ajudar del present capítol en res que toch aquell pleyt, qüestió, causa o contravèrsia.

Play al senyor Rey.

Que·l Governador e altres oficials sien originaris domiciliats del regne de València

[2033]

[6] Item, que sia mercè de vós, Senyor, atorgar e provehir que en lo dit regne de València no puxa haver o ésser Governador o portantveus de governador, Batle general o particular o alcayt o loctinent de qualsevol d'aquells, si donchs no és originari e domiciliat e heretat sens frau de e en lo dit regne.

Los quals oficials e cascun d'aquells sien tenguts regir e servir a son offici personalment, e si lo contrari de les dites coses e de qualsevol d'aquelles serà fet o assejat que no haja alcuna valor ans ipso iure et facto sia de si nul·la e lo official ipso iure et facto sia privat e haüt per privat de son offici, e alcú no sie tengut obeir a aytal governador, portantveus, batle, alcayt o loctinent sens tot perill e pena; e que tantost sia haüt per privat qualsevol dels dits oficials que huy sia stranger en lo dit regne.

Plau al senyor Rey sobre aquest capítol servir Furs e Privilegis del dit Regne, si e segons que per justícia fer se deja.

Que·l moro que·s rescata de son senyor no puxa acaptar

[2034]

[7] Item, Senyor, vos plàcia vedar e perpètuament proveir que alcun moro de qualque linatge sia o serà de Barberia o de Granada, o d'altra part fora del dit regne, qui·s sia atallat o rescatat de son senyor, no gos ne presumesca acaptar son rescat dins lo dit regne sots pena de tornar en captivitat ipso iure et facto, no contrastant qualsevol concessió o licència per aquell obtenguda ab carta o sens carta de vós, Senyor, o de governador, batle o altre official vostre, del qual catiu o del preu que se·n haurà, les dues parts sien del fisch real e la terça part de·l acusador.

Play al senyor Rey.

Confirmació que les causes dels miserables e de les segons appel·lacions no sien del regne tretes

[2035]

[8] Item, sia mercè de vós, Senyor, confermar per acte de cort una provisió per vós, Senyor, feta poch dies són passats sobre les causes dels miserables que no puxen ésser tretes de lurs ordinaris e de les causes de les segones appel·lacions que no puxen ésser tretes del dit regne, segons és contengut pus plenerament en letra vostra de la dita provisió, açò enadit que sia perpetual.

Plau al senyor Rey entro ell sia tornat a la dita cort e VIII meses après, emperò per los presents capítols e respostes a aquells fetes per lo senyor Ret, no entèn lo dit senyor ne vol perjudicar ni perjudici d'alcú ésser engenrat a la dita cort, braços o singulars de aquella en alcun dret que·ls pertanga o·ls sia adquirit per los capítols de Fraga, ne entèn encara ne vol perjudicar a sí mateix en alcun dret que li pertanga o li sia

adquisit per los dits capítols de Fraga, sinó aytant com per los presents capítols e respostes a aquells fetes per ell hi és derogat.

Ultra les dites coses les quals són vistes tocar, los dits braços demanen e supliquen los missatgers e síndichs de la ciutat de València que sia mercè de vós, Senyor, atorgar a ells o la dita ciutat les coses següents:

Capítols offers per les ciutats e viles del Regne

E primerament que la juheria de València sia closa

[2036]

[9] Primerament, com per fur novell del senyor rey en Pere, pare vostre, de bona memòria, sia atorgat e ordenat que la juheria de la dita ciutat de València sia limitada e closa; e d'açò sien stades fetes en temps passat alcunes comissions als jurats de la dita ciutat, e a altres les quals per importunitat o en altra manera són stades variades e empatxades, sia mercè de vós, senyor, atorgar per acte de la present cort general que la dita limitació e clausura sia comesa e feta, a e per dos jurats de la dita ciutat elegidors per sos companyons jurats, e a per dos altres persones de qui serà vist a la vostra real senyoria; e que lur comissió e tot ço que per vigor d'aquella faran, sia ferma e ferm que no puxa ésser revocada ne revocat.

Plau al senyor rey, provehint que·ls altres dos sien mossén Francesch d'Aranda e lo batle de la dita juheria. [E.26.4]

Que·ls moros cossaris preses per armadors de la ciutat sien executats per lo justícia en lo criminal e del loch d'aquell

[2037]

[10] Item, sia mercè de vós, Senyor, declarar o almenys graciosament atorgar perpetualment que la execució corporal faedora en los moros cossaris o altres preses en fustes armades e menats a la dita ciutat, e comprats e haüts per aquella a justiciar per càstich lur e terror d'altres, se pertanga e sia feta a e per lo justícia criminal de la dita ciutat.

Plau al senyor Rey graciosament atorgar de aquells qui seran comprats per la dita ciutat e pagats dels diners de aquella, o cativats o preses per fustes armades per la universitat de aquella entro a la tornada del dit senyor rey a la cort e per los dits VIII meses après tansolament.

De la elecció dels justícies e del mustaçaff

[2038]

[11] Item, sia mercè de vós, senyor, provehir e atorgar perpetuament que d'ací avant lo loctinent de justícia en criminal e lo loctinent de mustaçaff de la dita ciutat e cascun d'aquells sien elets per via o sort de redolins, per la manera e en lo dia que s'eligen los dits justícia e mustaçaff e cascun d'aquells en son cas.

Plau al senyor rey a cinch anys tantsolament.

Supplicació que segons és confermat lo privilegi de les imposicions a València sia confermat a Xàtiva e a les altres viles reals

[2039]

[12] Item, senyor, los missatgers e síndichs de la ciutat de Xàtiva, e de les viles de Morella, d'Algezira e de Castelló, qui són en la present cort, per si e per les altres viles reals que hajen lo privilegi de justícia, suppliquen humilment que com la ciutat de València e les dites ciutat de Xàtiva e viles reals, totes ensemps, hajen un privilegi real gran temps ha fet, sobre la concessió de les lurs imposicions, e alcun temps és passat, la dita ciutat de València obtingués del senyor rey, pare vostre, de bona memòria, hun altre privilegi declaratiu e conformatiu del dit primer privilegi, segons que en lo dit altre e derrer privilegi és pus largament contengut.

Sia mercè de vós, senyor, lo dit o semblant privilegi derrer, segons la sua forma, atorgar a les dites ciutats e viles reals, e cascuna d'aquelles, com en totes les dites ciutat e viles sie sobre açò una mateixa causa. [E.42.5]

Negatur.

Que les viles d'Ontinyen e de Biar sien compreses en lo privilegi de la unitat

[2040]

[13] Item, senyor, lo síndich e missatger de la vila d'Ontinyen qui per aquella és en la present cort e encara en ajuda sua e per lur interès los síndichs e missatgers de les dites ciutats e viles reals suppliquen humilment que sia mercè de vós, senyor, atorgar en la present cort general que en lo privilegi del dit senyor rey pare vostre de bona memòria a tot lo general del dit regne atorgat, vedant que certs castells, viles, lochs, béns e drets allí contenguts, no sien alienats ne separats de la real corona, sien enadides e haüdes per contengudes, axí com scrites hi fossen la dita vila de Ontinyen e la vila de Castell da Biar ab tots lurs térmens e pertinències, e açò, senyor, si vostra mercè serà, vos deu moure no solament vostra utilitat ans encara quasi una necessitat e bé de la vostra cosa pública.

Car com les dites viles sien en frontera del dit regne vers Castella e prop de assenyalats e molts lochs de Castella, cové que aquelles milloren e cresquen o almenys se mantenguen en població per ésser forts e sobergues als dits lochs de Castella convehins, la qual cosa serà axí, ajudant Déu, stants les dites viles en vostra immediata senyoria, e stants en segur que no sien separades de la dita real corona, e per lo contrari

vendrien a pijorament e desolació, ço que a Déu no placia, si eren separades e pervenien en mà o senyoria d'altri, segons fo vist de fet en temps passat majorment com a la dita vila de Ontinyen haja privilegi de aquesta raó del dit senyor rey pare vostre, lo qual privilegi sia mercè de vós, senyor, a major cautela confirmar en la present cort general.

Plau al senyor Rey; emperò en lo present acte lo dit senyor no entèn ne vol que sia comprès lo terç del delme de les dites viles d'Ontinyen e de Biar e térmens lurs, lo qual se pertany e vol lo dit senyor que·s pertanga a mossèn Pere d'Artes en la manera que li fon atorgat.

Que les provissions sien liurades als de la cort franques de sagell

[2041]

[14] Item, sia mercè de vós, senyor, atorgar e manar que sien fetes e liurades als dits braços, e a cascuna de les universitats d'aquells, totes e sengles cartes, letres e provissions dels dits capítols, e de cascun d'aquells emanadors, franques de dret de sagell, de protonotari e de tot altre dret.

Plau al senyor rey, segons lo capítol de Fraga parlant de dret de sagell. [E.25.2]